

**ВСЕУКРАЇНСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА СПІЛКА СПОЖИВЧИХ ТОВАРИСТВ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ**

*ЗБІРНИК ТЕЗ V ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ*

**«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СЬОГОДЕННЯ У СФЕРІ
ФІНАНСІВ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ»**

28-29 травня 2020 р.

м. Хмельницький – 2020

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту, протокол № 7 від 28.05.2020 р.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова оргкомітету:

Коваль Л. М. – д.е.н., доцент, ректор Хмельницького кооперативного торговельно-економічного інституту.

Члени оргкомітету:

Церклевич В. С. – к.пед.н., проректор з науково-педагогічної та виховної роботи

Гурман О. М. – к.пед.н., декан факультету управління, маркетингу та фінансів

Нікольчук Ю. М. – к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Носов О. Ю. – д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту

Нагорний П. Д. – к.т.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

Мельничук І. І. – к.е.н., доцент кафедри фінансів, обліку та аудиту

Лопатовська О. О. – викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Подкопна О. М. – викладач кафедри фінансів, обліку та аудиту

Матеріали подані в авторській редакції.

Актуальні проблеми сьогодення у сфері фінансів, обліку та аудиту : тези доповідей інтернет-конференції, 28-29 травня 2020 р. – Хмельницький : ХКТЕІ, 2020. – 202 с.

Висвітлено широке коло питань з проблем фінансів, обліку, аудиту та перспектив інноваційного розвитку економіки, малого бізнесу; особливостей розвитку бюджетно-податкової та грошово-кредитної систем країни; практичні засади оподаткування суб'єктів господарювання; фінансові інновації в банківській та страховій системах тощо.

Для науково-педагогічних, педагогічних та практичних працівників, аспірантів, здобувачів, студентів, магістрантів.

Демчук С. В., Сулейманова Е. А. Пріоритети державної політики подолання зовнішньої заборгованості України	107-110
Зайченко В. В., Мельницька Я. А. Інтелектуалізація та цифровізація суб'єктів вітчизняних фінансово-кредитних систем	111-114
Лупак Р. Л. Умови забезпечення стійкості фінансової системи на регіональному рівні державного регулювання імпортозамінного виробництва	115-117
Мармулевич В.-І. З., Валенко С. А. Системно-функціональні характеристики управління фінансовими результатами діяльності підприємства	118-121
Нагорний П. Д., Романов В. М. Реформування Національного банку України: від територіальних управлінь до уповноважених банків	122-125
Нікольчук Ю. М. Фінансова безпека регіону як складовий елемент фінансової безпеки держави	126-129
Нікольчук Ю. М., Колесніков В. О. Сучасні канали продажу споживчих кредитів вітчизняними банками: переваги та недоліки	130-133
Нікольчук Ю.М., Фурман Я.С. Аналіз фінансового стану підприємств: інформаційне та нормативне забезпечення	134-137
Носов О. Ю., Галузинський О. А. Гносеологія кредитного ризику банку	138-141
Носов О. Ю., Колган Я. П. Роль прибутку підприємства в сучасних умовах господарювання	142-145
Носов О. Ю., Крисовський О. А. До питання економічної сутності грошових потоків підприємства	146-149
Романюк Б. Р., Шопський Ф. І. Теоретико-методичні аспекти діагностики фінансового стану підприємства	150-153
Тютюнник Ю. М., Тютюнник С. В. Ліквідність та платоспроможність як характеристики надійності банківської системи	154-157

Тютюнник Ю. М.,
к.е.н., доцент,
професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень,

Тютюнник С. В.,
к.е.н., доцент,
професор кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія

ЛІКВІДНІСТЬ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКИ НАДІЙНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Важливими характеристиками надійності банків та банківської системи загалом є ліквідність і платоспроможність. Ліквідність – це здатність банку вчасно та у повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями з найменшими фінансовими втратами, тобто спроможність банку розраховуватися з вкладниками та іншими кредиторами «тут і зараз». У випадку виникнення банківської кризи неплатоспроможності банку допоможе протистояти висока частка високоліквідних активів, до яких відносяться кошти в касі банку, на рахунках в Національному банку України та інших банках, а також активи, що можуть бути швидко проконвертовані в готівкові чи безготівкові кошти, наприклад, боргові цінні папери із ліквідним вторинним ринком. Саме проблеми з обслуговуванням коштів і були головною причиною виведення багатьох неплатоспроможних банків із ринку у 2014-2016 роках.

Платоспроможність – це здатність обслуговувати зобов'язання протягом тривалого часу, інакше кажучи, спроможність генерувати достатньо прибутків, щоб виплачувати вкладникам відсотки за депозитами. Поняття «ліквідність» і «платоспроможність» часто ототожнюють. Насправді проблеми з ліквідністю не завжди свідчать про неплатоспроможність банку. Навіть найприбутковіший банк може мати тимчасові проблеми з одномоментним відпливом коштів. Проте, як правило, проблеми з ліквідністю виникають саме через недостатню платоспроможність [1].

На сьогодні ліквідність як окремих (переважної більшості) банків, так і всієї банківської системи України є достатньою, її навіть можна назвати надлишковою. Частка найліквідніших активів – грошових коштів і депозитних сертифікатів НБУ – на початок 2020 року становила близько 25 % чистих активів. Це один із найвищих показників за всю історію банківської системи України [1].

У зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR – Liquidity Coverage Ratio) Національний банк України у вересні 2019 року скасував економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5) [2]. Коефіцієнт покриття ліквідністю – це співвідношення високоякісних ліквідних активів банку до суми, необхідної для покриття підвищеного відтоку коштів з банку протягом 30 днів. Він відображає рівень стійкості банку до короткострокових шоків ліквідності – характерного для кризових періодів явища, коли відбувається значний відтік коштів клієнтів.

Банки України розпочали офіційний розрахунок коефіцієнта покриття ліквідністю з 1 грудня 2018 року. На початку мінімальне значення для LCR в іноземній валюті становило 50 %, в усіх валютах – 80 %. Підвищення мінімального обов'язкового значення LCR до 90 % для значення коефіцієнта LCR в усіх валютах та в іноземній валюті відбулося у червні 2019 року. З 1 грудня 2019 року мінімальне значення коефіцієнта покриття ліквідністю в усіх валютах та в іноземній валюті підвищилося до 100 %. Майже в усіх банках фактичні значення показника LCR суттєво перевищують встановлене НБУ нормативне значення. У найбільших фінустановах вони дорівнюють 300-500 %, тобто банки забезпечені коштами й фактично можуть розраховуватися з вкладниками протягом трьох-п'яти місяців навіть за різкого зменшення доходів від кредитування та комісій [1].

У лютому 2020 року НБУ уточнив вимоги до виконання нормативу LCR в іноземній валюті для банків, у яких співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до всіх зобов'язань становить менше 5 %. Такі банки продовжать розраховувати LCR в іноземній валюті для цілей нагляду, але вони не зобов'язані дотримуватися його значення на рівні 100 % [3].

З платоспроможністю банківської системи ситуація дещо гірша ніж з ліквідністю. Формально норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу (Н2) у 10 % виконують усі банки, але для деяких із них, навіть великих, цей показник ненабагато перевищує норму, встановлену НБУ. На практиці це означає, що коли лише кілька (або навіть один) великих позичальників цих банків перестане (з будь-яких причин) обслуговувати кредити, у банків виникнуть проблеми з платоспроможністю. На початок 2020 року середнє значення нормативу достатності (адекватності) регулятивного капіталу становило 19,66 %, але вісім середніх і великих банків мали показник Н2, близький до граничного [4].

Інший індикатор потенційних проблем із платоспроможністю банків – результати щорічних стрес-тестувань, які Національний банк України оприлюднює наприкінці кожного року. Згідно з результатами, опублікованими у грудні 2019 року, потенційні проблеми з платоспроможністю можуть мати 11 із 29 банків, які проходили стрес-тестування. Більшість фінустанов, для яких стрес-тести показали нестачу капіталу, протягом року вжили низку заходів, що зменшили або взагалі нівелювали цю потребу, але досить часто ці заходи були ситуативні, тоді як бізнес-моделі й кредитна політика банків не змінилися. Отже, наступні стрес-тестування, найімовірніше, знову виявлять потребу в капіталі [1].

В умовах коронавірусної кризи посилюються різноманітні ризики, що можуть в коротко-, середньо- та довгостроковій перспективі погіршити оцінку платоспроможності банків. У цьому зв'язку Національний банк України постійно оновлює підходи до банківського регулювання з метою посилення фінансової стійкості сектору.

Так, важливим кроком у реформуванні системи нормативів ліквідності стало запровадження нового пруденційного нормативу для українських банків – коефіцієнта чистого стабільного фінансування або NSFR (Net Stable Funding Ratio). Цей показник визначає мінімальний рівень ліквідності банку на горизонті один рік і розраховується як співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування до обсягу необхідного стабільного фінансування. NSFR сприятиме

підвищенню стійкості банківської системи завдяки зниженню одного із системних ризиків для фінансової стабільності (пов'язаного з короткою терміновістю фондування банків), збалансованості активів і пасивів банків за строками погашення, а також створить стимули для залучення депозитів на більш тривалі терміни і зменшить залежність від короткострокового фінансування. Початкове значення і перехідний період для впровадження нормативу довгострокової ліквідності (NSFR) в Україні визначатимуться за результатами тестових розрахунків, які будуть здійснюватися щомісяця з серпня і до кінця 2020 року. З початку 2021 року NSFR стане обов'язковим до виконання. Деякий час діючий норматив короткострокової ліквідності (Н6) буде застосовуватися одночасно з NSFR, після чого він буде скасований [5].

Список використаних джерел:

1. Банківський сектор: згори униз. URL: <https://tyzhden.ua/Economics/239822> (дата звернення 05.05.2020).
2. Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Правління Національного банку України від 1 серпня 2019 р. № 102 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0102500-19> (дата звернення 15.05.2020).
3. НБУ пом'якшив вимоги до нормативу короткострокової ліквідності банків. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2020/02/20/40890702/> (дата звернення 11.05.2020).
4. Економічні нормативи Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision> (дата звернення 12.05.2020).
5. Нацбанк вводить коефіцієнт чистого стабільного фінансування – NSFR. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/news/nbu-zminyue-normativ-dlya-viznachennya-rivnya-likvidnosti-bankiv> (дата звернення 06.05.2020).